

BETÆNKNING

AFGIVET AF

DET AF FINANSMINISTEREN DEN 19. SEPTEMBER 1958 NEDSATTE UDVALG
VEDRØRENDE

*det pligtige timetal for lærere
i folkeskolen*

BETÆNKNING NR. 289

1961

A. UDVALGETS NEDSÆTTELSE

Af Danmarks Lærerforening blev der over for lønningskommissionen af 1954 fremsat forslag om, at det pligtige ugentlige timetal for lærerpersonalet i folkeskolen blev nedsat til højst 30 timer, idet foreningen herved henviste til, at det gældende pligtige ugentlige timetal på 36, der hidrørte fra skoleforordningerne af 1814, var væsentligt højere end i de øvrige nordiske lande og iøvrigt højere end i de fleste vesteuropæiske lande. Endvidere foreslog lærerforeningen, at timereduktionsbestemmelserne blev taget op til overvejelse med henblik på en udvidelse af reduktionsmulighederne, bl. a. for undervisning i folkeskolens første klasser, samt på mulighederne for at give reduktion til førstelærerne ved de større landsbyordnede skoler.

Kommissionen fandt, at de af lærerforeningen fremsatte ønsker burde løses i sammenhæng med de af statstjenestemændenes centralorganisationer fremsatte ønsker om nedsættelse af arbejdstiden for statens personale, herunder også for statsskolelærere m. fl., hvilke ønsker af kommissionen var foreslået gjort til genstand for særlig udvalgsbehandling efter gennemførelsen af de nye lønningslove. Kommissionen ville dog finde det rigtigt, at der straks blev givet undervisningsministeren den fornødne bemyndigelse til at nedsætte

det pligtige ugentlige timetal for førstelærere ved landsbyordnede skoler på 7 klasser eller derover, idet de pågældende skoleledere har et betydeligt administrativt arbejde, som må udføres samtidig med det pligtige undervisningsarbejde, jfr. iøvrigt kommissionens 3. betænkning, side 21, smh. med 1. betænkning, side 77-78 og 103, og 2. betænkning, side 204-205.

I overensstemmelse med lønningskommissionens forslag nedsatte finansministeriet efter aftale med undervisningsministeriet den 19. september 1958 et udvalg til overvejelse af spørgsmålet om det pligtige timetal for lærere i folkeskolen og de hermed i forbindelse stående regler. Til medlemmer af udvalget beskikkedes:

Departementschef i finansernes centralstyrelse *Ulrik Andersen*, formand,

Fg. kontorchef i undervisningsministeriet *P. Krogh-Madsen*,

Overlærer *Stinus Nielsen*, udpeget af Danmarks Lærerforening.

Som sekretærer for udvalget har fungeret ekspeditionssekretær i finansernes centralstyrelse *Hans C. Fedders* og sekretær i undervisningsministeriet *E. Paludan-Miiller*.

B. DE GÆLDENDE REGLER VEDRØRENDE FOLKESKOLELÆRERNES PLIGTIGE TIMETAL M. V.

Ifølge lov nr. 156 af 7. juni 1958 om lønninger m. m. til folkeskolens lærere § 37 er det pligtige antal undervisningstimer fastsat til 36. Med dette som udgangspunkt kan ifølge lovbestemmelsen begrænsning i timetallet ske under følgende forhold:

- a) Ved bestemmelse på skoleplanen fastsætter ministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen det pligtige timetal for skoleinspektører og viceinspektører.
- b) Undervisningsministeren er bemyndiget til at fastsætte regler for nedsættelse i det pligtige timetal ved særlig krævende undervisning og hjemmearbejde med stil- og opgaverrettelse i de store klasser, i eksamensskolen for de 2 sidste klasser før den afsluttende eksamen, i den eksamensfri mellemskole i sidste klasse og endelig i særklasser for børn, der ikke kan følge den almindelige undervisning. Endvidere bemyndiges undervisningsministeren til at indrømme nedsættelse i det pligtige timetal for førstelærere ved landsbyordnede skoler på 7 klasser eller derover.

De gældende regler om nedsættelse af det pligtige timetal er med hjemmel i lærerlønslovens § 37 og den tilsvarende bestemmelse i lærerlønsloven af 12. juli 1946 fastsat ved undervisningsministeriets bekendtgørelse af 28. september 1946, jfr. bekendtgørelse af 15. februar 1954, samt ved undervisningsministeriets cirkulære af 4. februar 1960. Herefter ydes der timereduktion i følgende tilfælde:

- 1) For skoleinspektører kan det pligtige ugentlige timetal som regel ikke overstige 24. Såfremt skolen er en eksamensmellemskole, eventuelt med realklasse, eller om-

fatter den en sådan, kan skoleinspektørens ugentlige timetal kun ansættes til 24, hvis der er normeret en viceinspektør ved skolen, og der kun er 1 række mellemskoleklasser, eventuelt realklasse ved skolen, idet timetallet, såfremt der er 2 sådanne klasserækker, ansættes til højst 20 ugentlige timer. Er der ikke ansat en viceinspektør ved skolen, bør timetallet ikke overstige henholdsvis 22 og 18 ugentlige timer, ligesom timetallet for skoleinspektøren bør nedsættes yderligere, såfremt der er flere end 2 klasserækker ved en eksamensskole, og der ikke er mere end 1 viceinspektør.

- 2) For viceinspektører kan det pligtige timetal som regel ikke sættes højere end til 30 ugentlige timer.

For undervisning i særlige fag eller klasser gives time reduktion i følgende tilfælde:

- 3) Undervisning i de 2 øverste klasser i mellem- og realskolen i de mundtlige fag, i hvilke der afholdes eksamen.
- 4) Undervisning i den eksamensfri mellemskoles øverste klasse (8. klasse) i fagene dansk, regning, fremmede sprog og matematik.
- 5) Undervisning i særklasser for børn, der ikke kan følge folkeskolens almindelige undervisning.
- 6) C i den til en folkeskole på landet knyttede fortsættelsesklasse.
- 7) Undervisning i sløjd under forudsætning af, at det påhviler læreren at efterse og vedligeholde værktøjet.
- 8) Undervisning i kvindelig husgerning.

Den under 3)-7) angivne fagreduktion ydes i forholdet 5 undervisningstimer = 6

normale timer, medens den under 8) angivne fagreduktion ydes i forholdet 2 undervisnings-timer = 3 normale timer.

Fagreduktionen under 7) og 8) er ikke obligatorisk bortset fra undervisning i de 2 øverste klasser i eksamenskolen og øverste klasse i den eksamensfri mellemskole.

9) For hjemmearbejde med stil- og opgaverrettelse i de 2 ældste klasser i mellem- og realskolen i fagene dansk, fremmede sprog, regning, matematik, bogføring og stenografi samt i tilsvarende fag i ældste klasse i den eksamensfri mellemskole gives reduktion, således at der for hver klasse kan beregnes 2 timer for dansk og 1 time for hvert af de øvrige fag.

Adgangen til reduktion er dog begrænset ved visse mindstekrav med hensyn til elevantallet for så vidt angår hjemmearbejdet og ved en bestemmelse om, at den samlede reduktion efter ovennævnte punkt 3)-4) og 9) ikke kan overstige 9 ugentlige timer, således at timenedsættelsen for undervisning i næst-ældste eksamensklasse og i ældste eksamensfri mellemskoleklasse højst kan indgå med 6 timer i den nævnte maksimumsreduktion.

Det er iøvrigt antaget, at ovenstående reduktionsregler for undervisning og hjemmearbejde med stil- og opgaverrettelse i ældste klasse i den eksamensfri mellemskole (normalt 8. skoleår som forudsat i bekendtgørelsen) ligeledes finder anvendelse, når denne afdeling er videreført med en klasse for 9. skoleår, således at reduktionsreglerne i disse tilfælde omfatter både 8. og 9. skoleår.

Hvis det af skemamæssige grunde ikke er muligt at gennemføre den foreskrevne timenedsættelse i overensstemmelse med ovenstående regler, skal de derved fremkommende overtimer vederlægges med overtimebetaling.

10) I henhold til lærerlønningslovens § 37 er der ved undervisningsministeriets cirkulære af 4. februar 1960 åbnet adgang til timenedsættelse med indtil 6 ugentlige

timer for førstelærere ved landsbyordnede skoler på 7 klasser eller derover. Er der herudover realafdeling eller 8. og 9. klasse eller både realafdeling og 8. og 9. klasse ved skolen, kan timetallet nedsættes yderligere med ialt 9, respektive 11 ugentlige timer.

Ud over foranstående kan der ydes timereduktion i følgende tilfælde :

11) I henhold til undervisningsministeriets cirkulære af 10. februar 1961 kan der indrømmes lærere, der virker som skolebibliotekarer, en nedsættelse af det ugentlige timetal svarende til det timetal, som gennemsnitligt medgår til arbejde i skolelæsestuen og varetagelse af andre hertil knyttede hverv, såsom undervisning i bibliotekskundskab og ordning af classesæt samt til udlånsvirksomhed.

12) Ved tekstanmærkning til finansloven for finansåret 1961/62 er det bestemt, at timetallet for de den 1. april 1958 ansatte »andre lærere« ved de kommunale gymnasieskoler indtil videre midlertidigt fastsættes til 30 ugentlige timer, for lærere på 55 år eller derover dog til 27 ugentlige timer, således at de pågældende lærere til gengæld ikke kan nyde godt af de for folkeskolen gældende reduktionsregler, men må følge de for den kommunale gymnasieskole herom fastsatte bestemmelser.

13) Desuden er der efter praksis ved bestemmelse på de enkelte skoleplaner åbnet adgang til reduktion i et vist omfang, bl. a. på grund af alder. De godkendte bestemmelser om reduktion på grund af alder er af ret forskelligt indhold, men normalt indtræder reduktionen ved det 55. eller det 60. år, i førstnævnte tilfælde ofte med en yderligere reduktion ved det 60. år, ligesom reduktionen ialt ikke kan overstige 6 ugentlige timer.

G. DANMARKS LÆRERFORENINGS ØNSKER OM ÆNDRING AF DE GÆLDENDE REGLER OG BEGRUNDELSERNE HERFOR

Af Danmarks Lærerforening er der under henvisning til de af foreningen over for lønningskommissionen af 1954 stillede forslag til ændringer i folkeskolelærernes timetalsregler, **jfr.** foran under A, fremsat ønske om en væsentlig nedsættelse af det pligtige ugentlige timetal samt om forbedring af timereduktionsbestemmelserne, bl. a. ved udvidelse af reduktionsmulighederne i de højere klasser med hensyn til såvel klasser og fag som stil- og opgaverettelse, indførelse af reduktion for undervisning i folkeskolens første klasser samt gennemførelse af ensartede regler for aldersreduktion. Foreningen har til støtte for disse ønsker anført, dels at det gældende pligtige timetal ikke er ændret siden 1814 og nu er væsentlig" højere end i de øvrige nordiske lande samt de fleste vesteuropæiske lande, dels at den navnlig i de senere år skete udvikling på undervisningsområdet har medført en betydelig arbejdsforøgelse for lærerne, i hvilken forbindelse der fra foreningens side iøvrigt er anført følgende:

Allerede folkeskoleloven af 8. maj 1937 indledte en udvikling, der i stedse højere grad forudsatte, at lærerne gennem videreuddannelse og faglig forberedelse dygtiggjorde sig til den undervisningsform, der ved indførelsen af såvel eksamensfri mellemskole som eksamensmellemskole med tilhørende realklasse gennemførtes i folkeskolen. Den herved skete forøgelse af arbejdskravene til lærerne blev efterhånden yderligere udvidet som følge af den forholdsvis større tilgang til eksamensmellemskolen, hvilket fremgår af Statistiske Efterretninger, nr. 6, 1961, hvorefter Danmarks befolkning fra 1936 til 1958 er steget med godt 20 pct., og det samlede antal elever

i børneskolen fra ca. 486.000 til ca. 677.000 eller med knap 40 pct., medens antallet af elever i eksamensskolernes eksamensklasser i samme tidsrum blev forøget fra godt 63.000 til ca. 156.000 eller med omkring 150 pct.

Det vai bl. a. den således påbegyndte udvikling med samtidig stigende krav til lærernes arbejde og videreuddannelse, der allerede i 1946 foranledigede Danmarks Lærerforening til i forbindelse med lønningslovens revision at fremsætte ønske om en nedsættelse af det pligtige ugentlige timetal. Begrundelsen for dette ønske, som ikke i 1946 kunne imødekommes, er forstærket siden, og der kan i denne forbindelse henvises til den i september 1959 af Tekniskerkommissionen afgivne betænkning (nr. 229), hvor det side 64-ff. i afsnittet: »Tilgangen og uddannelsen af lærere«, anføres, at der gennem adskillige år inden for de allerfleste undervisningsinstitutioner har været mangel på kvalificerede lærere til undervisning i de matematiske og naturvidenskabelige fag, og at man efter kommissionens opfattelse må sigte efter en varig forøgelse af uddannelsen i de matematiske og naturvidenskabelige fag, samt at en sådan tilgang af kvalificerede lærerkræfter forudsætter, at lærergerningen er så tiltrækkende og tilfredsstillende, at der melder sig et tilstrækkeligt antal egnede til de forskellige former for læreruddannelse. Kommissionen udtaler videre: »Den udvidelse af folkeskolens undervisning i matematik og naturfag, som er uomgæligelig nødvendig, hvis hovedskolens elever skal kunne opnå de nødvendige forudsættelser til de tekniske uddannelser, stiller utvivlsomt ganske særlige krav til folkeskolens lærere«, og »Seminariernes læreruddannelse

sigter mod en uddannelse i alle folkeskolens almindelige fag. Der er indtil ændringen af seminarieloven af 1954 ikke blevet meddelt nogen uddannelse med særligt henblik på undervisningen i sprog, matematik og naturfag i mellem- og realskolen, hvilke fag i stigende grad også vil indgå i undervisningen i hovedskolens ældste klasser. Når dette ikke i højere grad har vanskeliggjort undervisningen, skyldes det alene, at lærerne i vid udstrækning har ladet sig videreuddanne på Danmarks Lærerhøjskole, faglærerkursus og andre kurser.« Videre hedder det i betænkningen, at det er »uomgængeligt nødvendigt, at folkeskolens lærere til stadighed holdes à jour med undervisningsfagernes og undervisningsmetodernes udvikling.«

Hvad Teknikerkommissionen har udtalt for naturfagernes vedkommende gælder i stor udstrækning for samtlige folkeskolens fag, og kravene til lærernes videreuddannelse og forberedelse til de enkelte timer understreges stærkt af den i tilslutning til folkeskoleloven af 7. juni 1958 udsendte undervisningsvejledning, idet vejledningen forudsætter en udvidet sprogundervisning og specialisering af undervisningen i de øverste klasser samt stiller øgede krav til samarbejdet mellem lærerne om undervisningens tilrettelæggelse og mellem lærerne og forældrene om børnenes linievalg.

Ud over den allerede under folkeskoleloven af 1937 stedfundne udvidelse af folkeskolelærernes arbejdsbyrde som følge af udviklingen inden for de forskellige fagområder er der således ved folkeskoleloven af 1958 sket en yderligere forøgelse af de krav, der stilles til lærerne med hensyn til faglig orientering og à jourføring af metodisk kunnen og indsigt.

Større aktivitetspædagogisk indslag i undervisningen og tilrettelæggelsen af mere individuelt hensyntagende undervisningsformer

i overensstemmelse med den ny undervisningsvejlednings tilskyndelse stiller større krav om pædagogisk orientering og systematisk planlægning og er derfor langt mere tidkrævende end traditionelle undervisningsformer.

Hertil kommer, at den ny skolelovs gennemførelse med øget tilgang af 8. og 9. klasser på et eksperimentelt trin og med en kraftig udbygning af realafdelinger i landdistrikterne har medført en yderligere vækst i kravet til læreren om faglig dygtiggørelse. For 8. og 9. klassernes vedkommende betyder udfornningen af en praktisk betonet undervisning med tilrettelæggelse af valgfri fag og med udbygget samarbejde med eleverne samt større forældre- og institutionskontakt således en væsentlig øget arbejdsmæssig belastning.

Under hensyn til den af nævnte grunde skete betydelige forøgelse af lærernes arbejde finder lærerforeningen det påkrævet, at der gennemføres en lettelse i arbejdsbyrden ved nedsættelse af det pligtige timetal og forbedring af reduktionsreglerne. Da skolearbejdet som følge af dets særlige karakter, der ikke alene indebærer krav om faglig og pædagogisk kunnen, men også om stadig oplagthed i samværet med børnene, desuden er mere byrdefuldt for ældre lærere, hvorfor der i adskillige skoleplaner allerede er optaget bestemmelser om aldersreduktion, samt da det må anses for ønskeligt, at der tilvejebringes mere ligelige arbejdsvilkår, finder foreningen det endvidere påkrævet, at der indføres generelle bestemmelser om aldersreduktion for lærerne, i hvilken forbindelse det anføres, at det må betragtes som en vinding for skolen og samfundet, om man ved en almindelig aldersreduktion sikrer sig mod, at en arbejdsmæssig overbelastning giver sig udslag i afgang i utide eller i en kvalitetsmæssig forringelse af undervisningen.

D. UDVALGETS BEMÆRKNINGER OG INDSTILLING

Ved fastsættelsen af folkeskolelærernes pligtige timetal og de hermed i forbindelse stående regler om klasse- og fagreduktion, retterreduktion m. v. må udgangspunktet være, at lærernes samlede arbejdsbyrde bliver af tilnærmelsesvis samme omfang som den arbejdsbyrde, der i almindelighed påhviler andre tjenestemænd, med hvem det vil være naturligt at sammenligne, d. v. s. tjenestemænd med en normal arbejdstid på gennemsnitlig 42 timer ugentlig. Da der for sidstnævnte tjenestemænd ikke vil ske nogen tjenestetidsreduktion, jfr. den af udvalget vedrørende de for statens tjenestemænd gældende generelle tjenestetidsregler afgivne betænkning (nr. 276) af 3. januar 1961, må en nedsættelse af folkeskolelærernes pligtige arbejdstid have til forudsætning, at der er sket en sådan forøgelse af lærernes arbejde, at forholdet mellem deres og nævnte andre tjenestemænds arbejdsbyrde på afgørende måde har forrykket sig.

Den stedfundne udvikling inden for undervisningsområdet har efter udvalgets opfattelse uden tvivl også for folkeskolens vedkommende medført en arbejdsforøgelse for lærerne. Således har den omstændighed, at man i stadig højere grad har lagt vægt på, at eleverne, samtidig med at der bibringes dem de fornødne kundskaber og færdigheder, opøves til selvvirksomhed, stillet lærerne over for kravet om anvendelse af varierende undervisningsmetoder og udstrakt hensyntagen til elevernes individuelle anlæg og evner, hvilket igen har nødvendiggjort kendskab til og anvendelse af nye undervisningsmidler. Endvidere har den almindelige samfundsmæssige og videnskabelige udvikling inden for et relativt kortvarigt tidsrum ført til en dybtgående og omfattende revision af stoffet under de for-

skellige fagområder, hvorved der også er pålagt lærerne et stort arbejde med tilegnelse af nyt stof.

Denne udvikling har gjort sig gældende allerede inden ændringen af folkeskoleloven i 1958, men hertil kommer de betydelige forpligtelser, som pålægges lærerne ved gennemførelse af den reviderede folkeskolelov af 1958. Som det fremgår af den tidligere nævnte nys undervisningsvejledning, er der tale om en stærkt intensiveret videreførelse af den ovenfor angivne udvikling i forbindelse med en ændring af hele skolestrukturen og optagelse af nye obligatoriske og valgfrie fag på undervisningsplanerne samt en vidtgående differentiering af undervisningen, ikke mindst i 8. og 9. klasse. Disse forhold indebærer bl. a. en særlig skærpelse af kravene til lærerne om faglige kundskaber som betingelse for en tilfredsstillende gennemførelse af undervisningen i de 5-årige realafdelinger og 8. og 9. klasser, der bliver oprettet i stigende omfang.

Hvorvidt den skete forøgelse af folkeskolelærernes arbejde har medført, at forholdet til andre tjenestemænd i henseende til arbejdsbyrden på afgørende måde har forrykket sig, må i nogen grad bero på et skøn, idet et nøjagtigt sammenligningsgrundlag under hensyn til undervisningsarbejdets særlige karakter ikke lader sig opstille. Alle forhold taget i betragtning er det imidlertid udvalgets opfattelse, at udviklingen på de videnskabelige og samfundsmæssige områder samt inden for folkeskoler har bevirket, at folkeskolelærernes arbejde med hensyn til forberedelse til undervisningstimerne, pligten til at følge med i udviklingen og holde sig à jour på pågældende fagområde og i undervisningsmetoder, kontakten med elever og forældre m. v. tilsammen er øget i et sådant omfang, at der

alene med henblik på at genoprette det tidligere forhold mellem omfanget af folkeskolelærernes og andre tjenestemænds arbejdsbyrde er fornødent grundlag for en nedsættelse af førstnævntes pligtige arbejdstid.

Udvalget har overvejet, hvorvidt en nedsættelse af folkeskolelærernes undervisningspligt bør gennemføres på nærværende tidspunkt, hvor lærermangelen gør sig stærkt gældende, idet man herved har haft for øje, at en opretholdelse af antallet af læste timer i samme omfang som hidtil vil gøre det nødvendigt, at timetalsnedsættelsen konverteres til overtimer. Man har i denne forbindelse endvidere overvejet muligheden af en gradvis nedsættelse af det pligtige timetal, efterhånden som lærermangelen afhjælpes. Fra Danmarks Lærerforenings side har man imidlertid ikke kunnet give tilslutning til en udskydelse af tidspunktet for arbejdstidsnedsættelsens gennemførelse eller til en gradvis nedsættelse strakt over nogle år. Foreningens repræsentant i udvalget har herved henvist til, at folkeskolen gennem de sidste 20 år har gennemgået en ekspansiv udvikling, der efterhånden har givet lærerne en betydelig forøget arbejdsbyrde, som man ikke kan blive ved at pålægge dem uden at yde kompensation herfor. Det var på denne baggrund, at lærerforeningen allerede over for lønningskommissionen af 1943 fremsatte krav om nedsættelse af det pligtige timetal og siden har fastholdt og over for lønningskommissionen af 1954 gentaget dette krav, der i mellemtiden var blevet yderligere forstærket. Når foreningen i sidstnævnte kommission gik med til at stille kravet i bero til særskilt behandling samtidig med overvejelsen af spørgsmålet om tjenestetidsnedsættelse for statstjenestemændene i almindelighed, skete det ud fra den bestemte forudsætning og i forventning om, at arbejdstidsnedsættelsen også for lærernes vedkommende skulle have virkning fra 1. april 1961 som anført i kommissionens betænkning. Såvel lærerne som lærerforeningen er principielt af den opfattelse, at overarbejde bør undgås, men den omstændighed, at dette på grund af forholdene ikke er mu-

ligt, bør ikke have til følge, at en i de arbejdsmæssige forholdet begrundet arbejdstidsnedsættelse ikke kan gennemføres, udelukkende fordi nedsættelsen helt eller delvis må konverteres til overtimer, hvorved bemærkes, at der også ydes overarbejdsbetaling til andre tjenestemænd for arbejde ud over tjenestetidsnormen, selv om overskridelsen måtte skyldes arbejdstidsnedsættelsen. Foreningen må af de nævnte grunde ubetinget fastholde, at reduktionen af folkeskolelærernes undervisningstimer må gennemføres fuldt ud med virkning fra 1. april 1961, således som det var forudsat af lønningskommissionen af 1954.

Udvalgets øvrige medlemmer har ikke ment at kunne afvise de af foreningens repræsentant i udvalget anførte synspunkter og har trods betænelighederne ved at gå med til en timetalsreduktion på nærværende tidspunkt ikke fundet at burde udtale sig imod foreningens ønske herom, idet disse medlemmer samtidig finder grund til at fremhæve den betydning, som en forbedring af lærernes arbejdsvilkår utvivlsomt vil have for tilgangen til folkeskolelærerstillingerne.

Der har i udvalget været enighed om, at nedsættelsen af folkeskolelærernes undervisningspligter må have til forudsætning, at der ikke sker reduktion af det af lærerne hidtil læste antal undervisningstimer, så længe antallet af lærere ved pågældende skole ikke tillader dette. Man har i denne forbindelse overvejet, om der burde indføres en speciel pligt for samtlige lærere til at læse det antal timer, hvormed det pligtige timetal nedsættes, som overtimer, men har ikke fundet en sådan ordning formålstjenlig eller nødvendig, dels fordi der i forvejen læses et betydeligt antal timer som overtimer på frivillig basis, dels fordi lærerforeningens repræsentant i udvalget har givet tilsagn om, at foreningen vil henstille til dens medlemmer at påtage sig undervisning af mindst samme omfang som hidtil.

Der er herefter i udvalget opnået enighed om at foreslå, at der med virkning fra 1. april 1961 gennemføres følgende ændringer i folkeskolelærernes timetalsregler:

Det pligtige timetal nedsættes fra 36 til 32 timer ugentlig. For skoleinspektører og viceinspektører gennemføres en forholdsmæssig tilsvarende nedsættelse af de hidtil gældende højeste, pligtige timetal i forbindelse med revision af bekendtgørelsen af 28. september 1946.

Under hensyn til den lærerne særligt i folkeskolens højeste klasser påhvilende arbejdsbyrde omregnes timer i 1.-3. realklasse og i 8. og 9. klasse i forholdet 5 undervisningstimer = 6 almindelige timer uden begrænsning til særlige fag m. v. som efter de hidtidige regler.

Da der som nævnt foran under B allerede i vid udstrækning på skoleplanerne er godkendt bestemmelser om nedsættelse af det pligtige timetal på grund af alder, og da det findes rimeligt, at disse bestemmelser gøres ensartede og generelle, dog således, at nedsættelsen først kan indtræde fra begyndelsen af det skoleår, hvori pågældende fylder 60 år, foreslås det, at det pligtige timetal for lærere på 60 år og derover nedsættes med 5 timer til 27 timer ugentlig. Under hensyn til, at visse lærere efter hidtil gældende bestemmelser har haft adgang til timetalsnedsættelse på grund af alder i videre omfang end foran foreslået, f. eks. ved indtrædende 55 års alder eller med et større antal timer, findes det endvidere rimeligt, at der for sådanne lærere gennemføres en overgangsordning, hvorfor det foreslås, at der gives en nedsættelse med 2 timer ugentlig for lærere, der den 1. april 1961 var fyldt 54 år, men ikke 60 år, og som i henhold til en skoleplansbestemmelse har opnået eller ville opnå ret til aldersreduktion ved det 55. år, medens lærere, der nævnte dato var fyldt 59 år og har opnået en reduktion på 6 ugentlige timer, bevarer denne reduktion.

Reduktion for undervisning i 1.-3. realklasse og i 8. og 9. klasse, eventuelt kombineret med reduktion på grund af alder, skal dog ialt højst kunne medføre en nedsættelse af det normale pligtige timetal med 5 timer til 27 timer ugentlig, for lærere på 60 år eller derover med 9 timer til 23 timer ugentlig og for lærere mellem 55 og 60 år, der falder ind under overgangsordningen for reduktion på grund af alder, med 7 timer til 25 timer ugentlig, således at de pågældendes timetal ikke kommer ned under det pligtige timetal for »andre lærere« ved gymnasieskolerne, der efter det for udvalget oplyste er foreslået fastsat til 27 timer ugentlig, for lærere på 60 år og derover til 23 timer ugentlig og for lærere mellem 55 og 60 år overgangsmæssigt til 25 timer ugentlig.

I tilslutning til foranstående indstillinger har Danmarks Lærerforenings repræsentant i udvalget ansket at give udtryk for sin beklagelse af, at der ikke på indeværende tidspunkt har været mulighed for at nå et resultat, som i højere grad opfylder de krav, der under hensyn til den stigende arbejdsbyrde og den almindelige samfundsudvikling må stilles fra lærernes side. Endvidere har lærerforeningens repræsentant taget forbehold om, at foreningen påny kan rejse spørgsmål om ændring af folkeskolelærernes arbejdstidsregler i 1963 under hensyn til, at det på nærværende tidspunkt ikke med sikkerhed kan fastslås, om gennemførelsen af den nye folkeskoleordning vil medføre en yderligere forøgelse af lærernes arbejdsbyrde i et sådant omfang, at dette kan begrunde timereduktioner, ligesom generelle fremtidige arbejdstidsnedsættelse i det frie erhverv eventuelt kan komme i betragtning.

E. AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER

De af udvalget foran under afsnit D fremsatte forslag til ændringer i folkeskolelærernes pligtige timetal m. v. anslås at ville medføre en forhøjelse af de refusionsberettigede lønudgifter i henhold til lærerlønningsloven på ca. 56 millioner kr. årlig, hvoraf 85 pct eller ca. 47,6 millioner kr. årlig vil påhvile statskassen. Derudover vil lov af 10. juli 1960 om tilskud til Københavns kommunale skolevæsen medføre en stigning i statens tilskud til lærerlønninger på omkring 6,8 millioner kr. årlig. Sålænge den eksisterende midlerti-

dige ordning, hvorefter overtimer omregnes i forholdet 5:6 fortsætter, vil der yderligere kunne blive tale om en forøgelse af de omhandlede udgifter på op imod 10 millioner kr. årlig, hvoraf indtil 8,5 millioner kr. årlig vil udgør statens andel.

Det bemærkes endelig, at gennemførelsen af de fremsatte forslag kræver ændring af reglerne i lærerlønningslovens § 37 samt forudsætter bevillingsmæssig hjemmel for afholdelse af de med gennemførelsen forbundne merudgifter.

København, den 26. april 1961.

Ulrik Andersen
Formand

P. Krogh-Madsen

Stinus Nielsen

Hans C. Fedders   E. Paludan-Müller

